

አፋን ኦሮሞ የኢትዮጵያ የሥራ ቋንቋ የመሆን ግዴታነትና የራሱ በሆነው በኢትዮጵያ ፊደል የመገልገል ተገቢነት

አብርሃም ቀጆላ

ከጥንት ጀምሮ አስቀድሞ በአገረ ኢትዮጵያ ላሉት የሕዝብ ቋንቋዎች ሁሉ በምልክት፣ በጥራትና በብቃት ሲያገለግል የነበረው፤ በተለምዶ ግዕዝ ፊደል ተብሎ የሚጠራው የሁሉም ኢትዮጵያውያን ፊደል እ.ኤ.አ በ1983 ዓ.ም. በመንግሥት መለዋወጥ ተፈጥሮ በነበረው ክፍተት ጥቂት ግለሰቦች በፖለቲካ ስሜታዊነትና ግልፍተኝነት ወደፊት በቀጣዩ ሕዝቦች ላይ የሚያመጣውን ጣጣ፣ መዘዝ፣ ጉዳት እና ቀውስ ሳያጤኑ የቀድሞ ያለፈው ፓለቲካዊ ችግር በፈጠረው ቁጣና ትኩሳት ብቻ በመነዳት አፋን ኦሮሞ ግእዙን እንዲተው አድርገዋል።

በዚህ በነባሩ የግዕዝ ፊደላችን አፋን ኦሮሞን በተመለከቱ

1ኛ. ከ16ተኛው ክፍለ ዘመን በፊት ቅዱስ ቁርኣን የተከተበበት ሰነድ በሀረር ይገኛል።

2ኛ. በ1845 ከአፄ ቴዎድሮስ ዘመን በፊት የመጽሐፍ ቅዱስ ወንጌላት በከፊል የተፃፉበት

3ኛ. ከ140 ዓመታት በፊት በኦሮሞው ሊቅ በቅዱስ አናሲሞስ ነሲብ (አባገመችስ) ሙሉው መፅሃፍ ቅዱስ በአፋን ኦሮሞ የተተረጎመበት

4ኛ. በ1967 ዓ.ም. ከ20 በላይ በሆኑ በተለያዩ ብሔርና ብሔረሰቦች ቋንቋ የመሬት አዋጅን ፈትፍቶና ቁልጭ አድርጎ የተገለፀበት

5ኛ. የኢትዮጵያ የመስረተ ትምህርት ከ30 በላይ ብሔር ብሔረሰቦች ቋንቋዎች በብቃትና በጥራት ይሰጥበት የነበረ

6ኛ. የበሪሳ ታላቅ የአፋን ኦሮሞ ጋዜጣ ለዘመናት በበርካት ቁጥሮች ሲሰራጭበት የነበረ

7ኛ. የቀድሞው የኢትዮጵያ ሕዝባዊ ሪፐብሊክ መንግሥት በበርካታ ባብዛኛው ከ 45 ብሔር ብሔረሰቦች በላይ ቋንቋዎች የተገለጡበት

8ኛ. በበርካታ የእስልምና ዝክሮች፣ መንዙማዎች የተፃፉበት የተዘከሩበት

9ኛ. በርካታ የክርስትያን መዝሙራት በኦሮምኛና በሌሎች ቋንቋዎች የተገለጡበት

10ኛ. በአፋን ኦሮሞና በሌሎችም ከረጅም ዘመናት በፊት የመዝገበ ቃላት የተደራጀበት ናቸው።

ከእነዚህ ነገሮችም በላይ ብዙ በመሳሰሉት ሁሉ አድጎ ዳብሮ ተፈትኖ ተፈትሾ ተመስክሮለት የደረጀ መሆኑን ሰንዳፋ ከተማ የተወለዱት እውቁ ኢትዮጵያዊ የቴክኖሎጂ ሳይንቲስትና አርበኛ ዶ/ር አበራ ሞላ (Dr. Abera Molla) ከዛሬ 30 ዓመታት በፊት ማለትም ኢሕዴግ አገሪቱን ከመቆጣጠሩ በፊት በተለምዶ የግዕዝ ፊደል (Ethiopic) ተብሎ የሚጠራውን የኢትዮጵያውያን ሁሉ ፊደል በኮምፒውተር እንዲጻፍ በመፍጠርና በዩኒኮድ በማስገባት በአለም አቀፍ ደረጃ እንዲመዘገብ አድርገዋል። (<https://archive.is/LWaLI>) (<http://archive.li/7rECQ>)

ግዕዝን ኮምፕዩተራይዝ የአደረጉት ኢትዮጵያዊ ሊቅ፣ ዶ/ር አበራ ሞላ አሮሚፋውንም አላስቀሩም

የአፋን አሮሞ የግዕዝ ፊደልና ሌሎችም ቋንቋዎች በብቃትና በምልክት እንዲያገለግሉ በማድረግና የዩናይትድ እስቴትስ የፈጠራ ባለመብትነትና ባለቤትነት አግኝተዋል። "ዘ ኩክ ብራውን ፎክስ ጃምፕስ አቨር ዘ ሌይዚ ዶግ።" የሚለውን አረፍተ ነገር ላቲን በ36 ቀለሞችና በቁቤ በ45 ቀለሞች ከመክተብ ይልቅ በግዕዝ ፊደል በ24 ቀለሞች መክተብ እንደሚሻል በሳይንሳዊና የተለያዩ መስፈርት አሳይተዋል። የኢትዮጵያ መንግሥት የስራና የመግባቢያ ቋንቋ የሆነው አማርኛ በአሜሪካና እስራኤል ኢትዮጵያውያን በብዛት በሚገኙበት ከተሞች ሁሉ የሳቸው ፈጠራ ዋና ቁልፍ መስፈርት ማሟያ ሆኖ የጽሁፍና የስራ ቋንቋ ሆኗል። ከዚያም በላይ በተለይ በቨርጂኒያ አሌክሳንድሪያ ደግሞ የትምህርት ቤት መመከሪያ ቋንቋ እንዲሆን አስችለዋል። በበርካታ ሚሊዮን ኢትዮጵያውያን በኮምፒውተርና በአይፎን በእጅ ስልኮቻቸው ከመጠቀማቸውም በላይ እድሜና ጤና ለዶ/ር አበራ ሞላ ይሁን ይህ ጽሁፍም የተጻፈው በሳቸው ግኝት በሆነው ፊደልና መክተቢያ ነው።

(<https://www.facebook.com/GeezEdit/posts/1140254446034456>) ዶክተሩም የግዕዝን ፊደል ለአሮሚፋ በመጠቀም ቋንቋው ከአማርኛ ጋር ተጓዳኝ የኢትዮጵያ የስራ አገራዊ ቋንቋ እንዲሆን ምክረ ኃሳብ በቃለምልልሶቻቸውም አቅርበዋል።

ቦቆና 1 ሴና ኡመማ

1ዋቀሩ ጀልቀበት በንቲውን ዋቃፍ ለፈ
ኡሜ*፤ 2ለፍት ብፈ ህንቀቡ፥ አናስ
ቱሬ፤ ጨለቦ ገድ ፈጎረ ዱከነቱ ቱሬ፥
ሀፋር ዋቀሩስ ብሻንረ እንሶሶቸአ ቱሬ።
3ዋቀሩ፥ «እፍን ሀተኡ!» ጄዴ፤ እፍንስ
እንተኤ*። 4ዋቀሩ እፍች ጋሪ አከ ተኤ
እንአርጌ፤ እፍችስ ዱከንቸቲ ገርገር
እንባሴ። 5ዋቀሩ እፍች «ጉያ»፥ ዱከን
ቸስ «ሀልከን» ጄዴ እንሞጋሴ፤ ገልገልስ
ተኤ፥ ገንምንስ ተኤ፤ ኩን ጉያ ቶኮፋደ።
*1. ኢዮ 38:4፤ ዮሀ 1:1-3፤ ሙል 4:11
*3. 2ቆሮ 4:6፤ ፋር 33:9፤ ኢሳ 45:7

መጫፈ ቁልቁሉ አፋን ኦሮሞ፤ © የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር፤ ፲፱፻፹፱ ዓ.ም.፤ (አሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ ፩)

በ፲፱፻፹፫ ዓ.ም. የመንግሥት ለውጥ ጊዜ የአንድ ድርጅት ቡድን ንዑስ አመለካከት የያዙ የኦሮሞ ምሁራን ተሰብስበው ከግዕዙ ይልቅ ላቲን ይበጀናል በማለት ግዕዙን ትተው ኦሮሚፋን በቁቤ መክተብ ሲጀምሩ በፊደል መከፋፈል ተጀመረ።

400

Key	Shift	u	i	a	e	Default	o	\	X2	.	-	=
h	U	U	Y	Y	Y	U	U	Y		U		
i	A	A	A	A	A	A	A	A		A		
j	h	h	h	h	h	h	h	h		h		
k	m	m	m	m	m	m	m	m		m		
l	o	o	o	o	o	o	o	o		o		
m	e	e	e	e	e	e	e	e		e		
n	s	s	s	s	s	s	s	s		s		
o	v	v	v	v	v	v	v	v		v		
p	q	q	q	q	q	q	q	q		q		
q	=	=	=	=	=	=	=	=		=		
r	b	b	b	b	b	b	b	b		b		
s	^	^	^	^	^	^	^	^		^		
t	t	t	t	t	t	t	t	t		t		
u	e	e	e	e	e	e	e	e		e		
v	i	i	i	i	i	i	i	i		i		
w	n	n	n	n	n	n	n	n		n		
x	o	o	o	o	o	o	o	o		o		
y	a	a	a	a	a	a	a	a		a		
z	k	k	k	k	k	k	k	k		k		
	l	l	l	l	l	l	l	l		l		
w	j	j	j	j	j	j	j	j		j		
	j	j	j	j	j	j	j	j		j		
x	e	e	e	e	e	e	e	e		e		
y	y	y	y	y	y	y	y	y		y		
z	d	d	d	d	d	d	d	d		d		
	-	-	-	-	-	-	-	-		-		
j	j	j	j	j	j	j	j	j		j		
k	k	k	k	k	k	k	k	k		k		
l	\	\	\	\	\	\	\	\		\		
u	x	x	x	x	x	x	x	x		x		
x	[	[	[	[	[	[	[	[		[		
y	/	/	/	/	/	/	/	/		/		
i	i	i	i	i	i	i	i	i		i		
f	f	f	f	f	f	f	f	f		f		
p	p	p	p	p	p	p	p	p		p		

404 406 408 410 412 414 416 418 420 432 434 436 437 452 454 456 448 438 440 462 464 466 457 460 458 422 442 476 468 470 465 463 444 446 450 474

Fig. 4

US20090179778 and U.S. Patent 9000957

ስለ ግዕዝና ኦሮሚፋ አማርኛ ዊክፔዲያ ስለ ዶ/ር አበራ ሞላ ሥራዎች የተወሰደው ከዚህ በታች እንዳለ ቀርቧል። ይህ ሳይንሳዊ መረጃዎችን ለማያውቁት ለማመልከት ስለ ግዕዝና ኦሮሚፋ የቀረቡ ፲፬ ምሳሌዎች ናቸው። ዋቢዎችና ማያያዣዎች እዚህ አሉ።

ከዶ/ር አበራ ሞላ ዊክፒዲያ

(https://am.wikipedia.org/wiki/%E1%8A%A3%E1%89%A0%E1%88%AB_%E1%88%9E%E1%88%8B)

ModEth 1989 ሞዴት የፊደል ገበታ ፬፣ ፲፱፻፹፪ ዓ.ም.

ግዕዝና ኦሮሚፋ

ጽሑፍን በግዕዝ ፊደል መጻፍ ያታርፋል።

፩. አንድን ገጽ በአማርኛ ወይም እንግሊዝኛ ጽሑፎች ለመመላት አማርኛውን የበለጠ ጊዜ ይወስድበታል። ምክንያቱም አማርኛ ቃላቱን ሲጽፍ ከእንግሊዝኛው በአንድ ሦስተኛ ግድም በአነስ ስፍራ ስለሚያሰፍረው ነው። በእንግሊዝኛ ሦስት ገጾች ለሚያስፈልጉት በአማርኛው ሁለት ገጾች ገደማ ይበቁታል። ይኸም የሆነበት ግዕዝ ድምጻዊ ፊደል ሲሆን ላቲን ፊደላዊ በመሆኑ ነው።

፪. እንግሊዝኛው የሚጻፈው በአንድና ሁለት መርገጫዎች ሲሆን ግዕዝ ወደ ኮምፕዩተር ሲገባ በሁለት መርገጫዎች ስለተከተበ እንግሊዝኛው ብልጫ ነበረው። በቅርቡ ግን በዶ/ር አበራ ሞላ ፈጠራ እያንዳንዱን የግዕዝ ቀለም፣ አኃዝ፣ ምልክትና ማዜሚያ በአንድና ሁለት መርገጫዎች መክተብ ስለተቻለ አከታተቡ ከእንግሊዝኛው ጋር እኩል ሆኗል። (እንግሊዝኛ 47 መርገጫዎች የአሉትን ኮምፕዩተር ከዝቅ (Shift) መርገጫዎች ጋር በመጠቀም 94 ቀለሞችን ያስከትባል። ግዕዝኤዲት (GeezEdit) የዝቅ መርገጫዎችን ሳይጠቀም ወደ 500 የግዕዝ ቀለሞችን ያስከትባል።)

፫. ከላይ በቀረቡት ምክንያቶች ስፍራዎች ስለሚያስቀንስ አንድን ጽሑፍ ወረቀት ላይና በኮምፕዩተር ለማቅረብ አማርኛው ያታርፋል ማለት ይቻላል። ለምሳሌ ያህል “ዘ ኩክ ብራውን ፎክስ ጀምፕስ ኦቨር ዘ ሌዶዚ ዶግ።” በአማርኛ በ36 መርገጫዎች ተጽፎ 24 ስፍራዎች ይወስዳል። "The quick brown fox jumps over the lazy dog." በእንግሊዝኛ በ37 መርገጫዎች ተጽፎ 36 ስፍራዎች ይወስዳል። ይህ የእጅ ስልኮችንም (Smartphones) አጠቃቀም ይመለከታል። (ስለዚህ ማንኛውንም የግዕዝ ቀለም በሦስት መርገጫዎች መክተብ ያካስራል።) ዶክተሩ ሕዝቡን ለማስተማር ከሚጠቀሙበት አንዱ ቅምሻ ስለሆነ ቅምሻ ፶፩ በፌስቡክ ለቀረበ ጥያቄ የግዕዝ ፊደል እንደሚያታርፍ መልስ ነበር። አንድን ገጽ በአማርኛ ወይም እንግሊዝኛ ጽሑፎች ለመመላት አማርኛውን የበለጠ ጊዜ ይወስድበታል። ምክንያቱም አማርኛ ቃላቱን ሲጽፍ ከእንግሊዝኛው በአንድ ሦስተኛ ግድም በአነስ ስፍራ ስለሚያሰፍረው ነው። በእንግሊዝኛ ሦስት ገጾች

ለሚያስፈልጉት በአማርኛው ሁለት ገጾች ገደማ ይበቁታል። ይኸም የሆነበት ግዕዝ ድምጻዊ ፊደል ሲሆን ላቲን ፊደላዊ በመሆኑ ነው።

ግዕዝ በዶክተሩ ኮምፕዩተራይዝድ ሆኖ ለአማርኛ ተመድበው ከተረፉት ሦስት መርገጫዎች አንዱ ለኦሮሚፋ ሲሆን ሌላው ለትግርኛ ተሰጥቶ የቀረው ለአገው/ቢለን ሥራ ላይ ውለዋል። ይህ በእንዲህ እንዳለ በ፲፱፻፹፫ ዓ.ም. የመንግሥት ለውጥ ጊዜ የአንድ ድርጅት ኦሮሞ ምሁራን ተሰብስበው ከግዕዙ ይልቅ ላቲን ይበጀናል በማለት ግዕዙን ስለተውት የሚከተሉትን መጋራት ሳይጠቅም አይቀርም።

፩. ጥንትም ቢሆን ፊደላት በእጅ ጽሑፍ ሲጻፉ ላቲን ከግዕዙ በፍጥነት የተከተበበት ጊዜ የለም።

፪. የላቲንና ግዕዝ ቀለሞች በማተሚያ መሣሪያ ሲከተቡ የሁለቱም አጠቃቀሞች እኩል ነበሩ። በእዚህ ዘዴ የኦሮሚፋ አማርኛ መተርጎሚያ በ1850 ግድም በአቶ ሓብተ ሥላሴ (Lexicon)፣ መጫፈ ቁልቁሉ በ፲፱፻፺፱ እ.ኤ.አ. በቅዱስ አነሲሞስ ነሲብ፣ እና ጋዜጣዎች በግዕዝ ፊደል በኦሮሚፋ ታትመዋል። በእጅ የጽሕፈት መሣሪያ ዘመን ታይፕራይተር አማርኛን ስለአልጻፈ ላቲን ብልጫ ነበረው።

፫. እ.ኤ.አ. በ1987 በዶክተሩ ኮምፕዩተራይዝድ የሆነው ግዕዝ ለገበያ ቀርቦ በማተሚያ ቤቶች ፊደላቱ መክተብ ስለተጀመረ ምሁራን ደስ ሊላቸውና ቴክኖሎጂውን ማወቅና ማስተዋወቅ በተገባ ነበር። ይህ በአለመሆኑ እ.ኤ.አ. 1992 በፕሮፌሰር ጥላሁን ጋሜታ ከቀረቡት የአማርኛ የጽሕፈት መኪናን የሚመለከቱት ጊዜ የአለፈባቸው ምክንያቶችም መልሶች ነበሩ። ስለዚህ በግዕዝ ፊደል በማተሚያ ፊደላት ሲጻፉ የነበሩት በኮምፕዩተር ስለቀረቡ ቴክኖሎጂው ስለተሻሻለና ስለቀለለ ኦሮሞዎች ሊደሰቱ የሚገባ እንጂ ወደ ላቲን የሚያስዞር አዲስ ምክንያት አልነበረም። በጊዜውም በፕሮፌሰር ባዬ ይማም በአማርኛ መልስ ቀርቦ ፕሮፌሰር ሚንጋ ነጋሽና ፕሮፌሰር ሳሙኤል ክንዴ ወደ እንግሊዝኛ ተርጉመውታል።

፬. ላቲን የእራሱ ችግሮች የአሉት ፊደል ነው። (<https://www.youtube.com/watch?v=06JhqTexYsM>) በዶክተሩ ፈጠራ እየአንድአንዱን የግዕዝ ቀለም በሁለት መርገጫዎች መክተብ ተቻለ። ላቲን ይኸን እየአንዳንዱን የግዕዝ ቀለም በሁለት መርገጫዎች መክተብ ችሎታ ስለሌለው ግዕዝን በግዕዝ ፊደል መክተብ ብልጫ አገኘ። ስለዚህ ኦሮሚፋን በላቲን ፊደል መክተብ (ቁቤ) መሻሻል አይደለም።

ሞዴት ModEth

የኢትዮጵያ ቃላት ግትግሪያ
Ethiopian Word Processor

For the IBM PC, PS/2 & Compatible

ETHIOPIA ኢትዮጵያ

ለግንባራ የሳንቲማት ሥራ - ሞዴት ! ModEth word
publisher የኢትዮጵያ ቃላት ግትግሪያ !

የኢትዮጵያ ኮምፒውተርና ሶፍትዌር
Ethiopian Computers and Software
9781 W. Fremont Pl.,
Littleton, Colorado 80123
(303) 972-2186

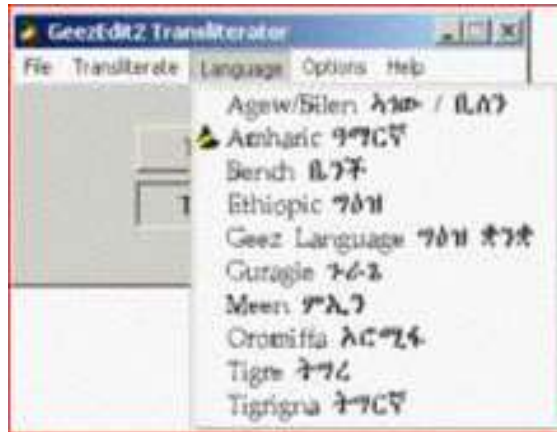
ModEth Ad 1990 ሞዴት ማስታወቂያ

፩. ይህ በእንዲህ እንዳለ የኦሮሚፋው የግዕዝ ፊደል ከሌሎቹ ጋር በዶክተሩ ኮምፒውተራይዝድ ስለሆነ ለአለፉት ፴ ዓመታት በኮምፒውተር ቀርቦ በዩኒኮድ ዕውቅና ቢያገኝም ኦሮሞዎች ግዕዙን እርግፍ አድርገው ጥለው ወደ ላቲኑ ስለዞሩ የተፈጠሩት ችግሮች ቀጥለዋል።

፪. በእጅ የጽሕፈት መሣሪያ ዘመን ታይተራይተር ኦሮሚፋን ስለአልጻፈ ላቲን ብልጫ ነበረው። ስለ ታይተራይተሩ ድክመት ዶክተሩ እ.ኤ.አ. በ1991 ስለአቀረበው መሣሪያው ወደ ቁቤ ለመዞር ምክንያት መሆን አልነበርበትም። ከእዚያም ወዲህ በኮምፒውተር የኦሮሚፋው የግዕዝ ፊደል በዶክተሩ መከተብ ችሎታና የተጠቃሚዎች መኖር ግንዛቤ ውስጥ ሳይገቡ ብዙ ዓመታት ባክነዋል።

፫. ቁቤ በላቲን ዋየሎች ከሚጠቀምባቸው በተሻለ ኦሮሚፋ በግዕዙ ሊጠቀም ይችላል። ለኦሮሚፋ ከላቲኑ ቁቤ የግዕዝ ፊደል ይጠቅማል። (<https://www.youtube.com/watch?v=197bJbKbW6w>)

፳. መጽሐፍ ቅዱስ በክፍል እ.ኤ.አ. በ1841 በኦሮሞ ቋንቋ በግዕዝ ፊደል ተጽፏል። እንዲሁም እ.ኤ.አ. በ1875 የኦሮሞ ሓዲስ ኪዳን በግዕዝ ፊደል ታትሟል።

Ethiopic Language Character Sets 2006 የግዕዝ ፊደል ተጠቃሚ ቋንቋዎች ምሳሌ ፲፱፻፺፱ ዓ.ም.

፱. በልሳነ ግዕዝና በአፋን ኦሮሞ (ግእዚፊ አፋን ኦሮሞቲን - Giiiziifi Afaan Oromootiin) የተዘጋጀው መጽሐፈ ቅዱስ - ክታብ ቅዱስ - Kitaaba Qiddaasee መጋቢት 10 ቀን 2008 ዓ.ም. በኢ.ሊ.ሌ ሆቴል ተመርቋል። የትርጉማና የአርትኦት ሥራው 10 ዓመታት የወሰደው ባለ ሦስት ዓመዱ ክታብ ቅዱስ፡- የመጀመርያው ረድፍ በግዕዝ ቋንቋ፣ ሁለተኛው ረድፍ በኦሮምኛ ሆኖ በግዕዝ (ሳባ) ፊደል፣ ሦስተኛው ረድፍ በኦሮምኛ ሆኖ በቁቤ ፊደል ተጽፏል ይላል ሪፖርተር ጋዜጣ።

፲. መጽሐፍ ቅዱስ ሙሉውን ወይም በክፍል ከ፲፭፻፮ ዓ.ም. ጀምሮ በግዕዝ ቀለሞች በማተሚያ ቤቶች ከታተሙባቸው ቋንቋዎች መካከል የግዕዝ ቋንቋ (ግዕዝኛ)፣ አማርኛ፣ ትግርኛ፣ ኦሮሚኛ፣ ሃዲያ፣ ሲዳሞ፣ ከምባታ፣ ወላይታና ጌዴኦ ይገኙበታል።

፲፩. በአነስ የኖኄያት ግድፈቶች (Spelling / እስፔሊንግ) እና ስፍራዎች (Spaces) ማስከተብ ብልጫዎች የነበረው የግዕዝ ፊደል በዶ/ር አበራ ፈጠራ የተነሳ የግዕዝ ፊደል ሓሳብን በአነስ ጊዜ (Time)፣ መርገጫዎች (Keystrokes) እና ገበታዎች (Keyboards) በኮምፕዩተርና የእጅ ስልኮች በማስከተብ ብልጫዎቹ ወደ አምስት ዓይነቶች ከፍ ብለዋል። ለምሳሌ ያህል “ዘ ኩክ ብራውን ፎክስ ጃምፕስ ኦቨር ዘ ሌይዚ ዶግ።” የሚለውን ዓረፍተ ነገር ላቲን በ36 ቀለሞችና በቁቤ በ45 ቀለሞች ከመክተብ ይልቅ በግዕዝ ፊደል በ24 ቀለሞች መክተብ የተሻለ ነው።

[illegible]

፲፪. ማንኛውንም የኦሮሚኛ ፊደል በሦስት መርገጫዎች መክተብ ነውር ነው።

(<http://www.google.com/patents/US20090179778>)

- Page 9 of 17

ደ. ETHIOPIC SYLLABLE DDO
ደ. ETHIOPIC SYLLABLE DDWA

የግዕዝ ኦሮሚኛ ደ (dhe) እና እንዚራኖቹ

(<https://www.youtube.com/watch?v=YQZzwWuQS5Y>)

GeezEdit Amharic Typing iPhone 2014 ግዕዝኤዲት ለአይፎን ፳፻፯ ዓ.ም.

ታዲያ የአፍሪካ ብቸኛ ጥንታዊ ፊደል የሆነውን የግዕዝን ፊደል ጉዳይ አስተውሎ ረጋ ብሎ ለማየት የሰከነ ጊዜ አሁን ነው፤ አልረፈደም።

አፋን ኦሮሞ የራሱን ግዕዝ አርጅናል ፊደል እየተጠቀመ ከአማርኛ በተጎዳኝ አቻ ጎን ለጎን የኢትዮጵያ የስራና የህብረት የጋራ መግባብያ አገራዊ ቋንቋ ቢሆንና በየትምህርት ቤት እንደ አንድ የትምህርት አይነት ቢሰጥ ለሕዝቦች ትስስርና ሳይኮሎጂያዊ አንድነት ተወዳዳሪ መተኪያ የሌለው አማራጭ መሆኑንና፤

1ኛ. የአፋን ኦሮሞ ቋንቋ ይበልጥ እንዲለመድና እንዲስፋፋ እንዲያብብ ያደርጋል።

2ኛ. ወጣቶች የትም ቦታ ሄደው ስራ እንዲያገኙና እንዲሰሩ ያስችላል።

3ኛ. 60% የሚሆነው ኦሮምኛ የማይችለው የኢትዮጵያ ሕዝብ በቀላሉ ፊደሉን ተረድቶ በቶሎ አፋን ኦሮሞን መማር ያስችላል። ለማስታወስ በኦሮምያ ከ 43 ብሔር ብሔረሰቦች አባል የሆኑ ከ 11-13 ሚሊዮን በላይ አፋን ኦሮሞ ተናጋሪ ያልሆነ ሕዝብ እንደሚገኝ ያጤኗል።

4ኛ. አፋን ኦሮሞ ተናጋሪውም የሌላውን ቋንቋ በቀላሉ ፊደሉን ተረድቶ በቶሎ መማር ይችላል።

5ኛ. በአጠቃላይ በሕዝቡ ውስጥ የእኩልነት የበጎነት ስሜትንና የማኅበራዊና የብሔራዊ መግባባትንና እርቅ መንፈስን ይፈጥራል በማለት ጠቃሚ የመፍትሄ ሀሳብ በማቅረብ በአንድነት ይመክራሉ ይዘክራሉ።

አሁን በነባሩ የግዕዝ ፊደላችን የሚታተሙ የተሰናዱ ጋዜጣ እና እንዲሁም በመከፈት ሂደት ላይ ያሉ የአፋን ኦሮሞ የቋንቋ ትምህርት ቤት በውጭም በአገሪቱ ውስጥም ተጠናክረው እንዲሳኩ የሁሉም ድጋፍ ያሻል ይላሉ።

በበኩላቸው እውቅ የስነ-ፅሁፍ ምሁርና የታሪክ ተመራማሪ የሆኑት ፕሮፌሰር ፍቅሬ ቶሎሳ ጂግሳ (Professor Fikre Tolossa Jigssa) ባደረጉት ምርምርና ማረጋገጫዎች መሰረት የኦሮምኛ የአማራ እውነተኛ የዘር ምንጭ በሚለው እኤአ በ 2016 መፅሀፋቸው አፋን ኦሮሞ የራሱን ነባር ፊደል በመጠቀም የኢትዮጵያ የሥራና አገራዊ የጋራ መግባቢያ ቋንቋ እንዲሆን እንዲህ ይመክራሉ። ...

“እኛ ኢትዮጵያውያን ጥንታውያን ሰዎች እንደመሆናችን ከሌሎች አገሮች በጣም ቀድመን ፊደል ብንፈጥር ብዙ አያስገርምም። ስለዚህ ላቲን ራሱ አንዳንድ ፊደሎችን ከኢትዮጵያ ፊደል የተዋሰ ወይም የሰረቀ በመሆኑ ለኦሮሞ ሕዝብ በላቲን ፊደል መጻፍ የሚያኮራ ተግባር አይደለም። በርግጥ እነሱ ራሳቸው ከኛ እየቀላወጡ እኛ ለምን በአውሮጳውያን የላቲን ፊደል እንጽፋለን? ይህን ኦሮምኛን በላቲን የመጻፍ ነገር በመጀመሪያ ወደ ኢትዮጵያ ያመጡት ራሳቸው አውሮፓውያን ሚሽኒሪዎች ነበሩ። የኢትዮጵያን ፊደላት ለማጥናት ስለከበዳቸው ወይም ስለሰነፉ በራሳቸው በላቲን ፊደል ኦሮምኛን እየከተቡ መጤ ሃይማኖታቸውን መስበክ ጀመሩ። የዛሬ 45 ዓመት አካባቢ ራሱ ፖለቲከኛ ከመሆኑ ቀደም ሲል በወለጋ ለነበሩ አውሮጳውያን ተመልምሎ ይሰብክላቸው የነበረው ኃይሌ ፊዳ ፖለቲከኛ ከመሆኑ ቀደም ሲል በወለጋ ለነበሩ አውሮጳውያን ተመልምሎ ይሰብክላቸው የነበረው ኃይሌ ፊዳ በፖለቲካ ምክንያትና የሃገሩን ክብር በመጥላት እና በማንቁዋሽኝ ኦሮምኛ በላቲን እንዲከትቡ ከሚያራምዱት ውስጥ ግንባር-ቀደም ሆነ።

ከኃይሌ ፊዳ በተቃራኒ፣ አርቆ አሳቢና ሃገሩን ይወድ የነበረው አናሲሞስ ነሲብ የኦሮሞ ሚሲዮናዊና መምህር በአውሮጳ ተምሮ በአስራ ዘጠነኛው ክፍለ-ዘመን መጽሐፍ ቅዱስን በግዕዝ ፊደል ወደ ኦሮምኛ የተረጎመ እንዲሁም አስቲር ጋኖ ከተባለች አንዲት የኦሮሞ ሴት ጋር ሆኖ የኦሮምኛ መዝገበ-ቃላትን የጻፈና መዝሙራትንና ምሳሌያዊ አባባሎችን የሰበሰበ ሊቅ ነበር። ፓስተር አናሲሞስ ነሲብ የተረጎመውን መጽሐፍ ቅዱስ “መጽሐፈ ቁልቁል”

ብሎታል። ያ ጠሊቅ ምሑር የግዕዝ ፊደላትን ተጠቅሞ በ19ነኛው ክፍለ-ዘመን ሙሉውን መጽሐፍ ቅዱስ በኦሮምኛ ከጻፈ እኛ በ21ኛው ክፍለ-ዘመን እንደሱ የማናደርግበት ምክንያት ምንድነው? የተከበረው ፓስተር እና ጊፍቲ አስቴር ጋኖ የኢትዮጵያ ፊደላት ለኦሮምኛ ቋንቋ መጻፈያነት ከላቲኑ ይበልጥ የተመቼና ተስማሚ መሆናቸውን አረጋግጠዋል።

የኦሮሞ ምሁራን ከኢትዮጵያውያን ፊደል ይልቅ የላቲን ፊደልን የመረጡባቸው ሁለት ምክንያቶች የግእዙ ፊደል «dh» ለሚለው የኦሮምኛ ድምጽ መወከያ ምልክት የሌለው መሆኑና ሰባቱ የግዕዝ አናባቢዎች አሥር አናባቢዎች ላሉት ለኦሮምኛ ቋንቋ «የሚመጥኑ ባለመሆናቸው ነው ይባላል። የሚያስገርመው ነገር ቀደም ሲል እንዳልኩት የሱባ ፊደል ግን «dh» የሚለውን የኦሮምኛ ድምጽ የሚወክልበት ፊደል ያለው መሆኑና ሥርዓተ-አናባቢዎቹም ቁጥራቸው አሥር መሆኑ ነው። ከላይ በተቀመጠው የሱባ ፊደል ላይ በ«ዲ» ተራ የቀረበውን ይመልከቱ እስቲ፤ «dh» ከአሥሩ አናባቢዎች አንፃር የሚነበብባቸው ፊደሎች አሉት። የጥንት ኦሮሞዎችና ጥንታውያን አባቶቻችን እንዲህ አሟልተው መጠቀማቸው የሚያስገርም ነው።

ስለ አናሲሞስ ነሲብ እና አስቴር ጋኖ እንደገና ለመናገር እነዚህ ሁለቱ ብቻ አይደሉም በግዕዝ ፊደል መጽሐፍት የጻፉ። ከአስቴር ጋኖ እና ከአናሲሞስ በፊትም ኦሮምኛ በግዕዝ ፊደል ለመጻፉ የተመዘገበ መረጃ አለ። ቋንቋው ኦሮምኛ ሆኖ በግዕዝ ፊደል የተጻፈውን አንድ ጥቅል ቀጥሎ ይመልከቱ። የጥቅሉን እድሜ በትክክል ልነግርዎ አልችልም፤ እንደሚያዩት ግን እድሜ ጠገብ ይመስላል። ቢያንስ አንድ ሺ ዓመት እገምተዋለሁ። በአንድ ጥንታዊ የኢትዮጵያ ገዳም ውስጥ ነው የተገኘው።

ጥንታውያን ኦሮሞ ምሁራን በግዕዝ ፊደል መጻፍ ከቻሉ ልጆቻቸውም ፍላጎቱ ቢኖረን ኖሮ እንዲሁ መጻፍ እንችላ ነበር። ቁቤን ያስጀመሩ ምሁራን ያንን ርምጃ የወሰዱት የኢትዮጵያ (ሳባዊ) ፊደላት የአማራና የትግሬ ብቻ ስለመሰላቸው በአማራ፤ በአማርኛ እና በግዕዝም ላይ በነበራቸው ጥላቻና ቁጣ ተገፋፍተው ነው። ነገር ግን ግለሰቦቹ በዚህ ነጥብ ላይ ፍጹም ተሳስተዋል። ከሁሉ አስቀድሞ የኢትዮጵያ/ሳባዊ ፊደላት ባለቤቶች ቀደም ሲል እንደተጠቀሰው ኦሮሞን ጨምሮ ሁሉም ኢትዮጵያውያን መሆናቸው ግልጽ መሆን አለበት። የማንኛውም የአንድ ነገድ የግል ንብረት አይደሉም።

በተጨማሪም እነዚህ ፊደሎች የሚጠቀሙባቸውን ሰዎች ራሳቸውን እንዲገልጹና እርስ በርሳቸው እና ከሌሎችም ጋር እንዲግባቡ ከመርዳት ውጪ ፊደሎቹ በራሳቸው በማንም ላይ ምንም ዓይነት ጉዳት አላደረሱም። በላቲን ፊደል ከመጻፍ ይልቅ በግዕዝ ፊደል መጻፍ ለኦሮሞዎች ጠቀሜታው በርካታ ነው።

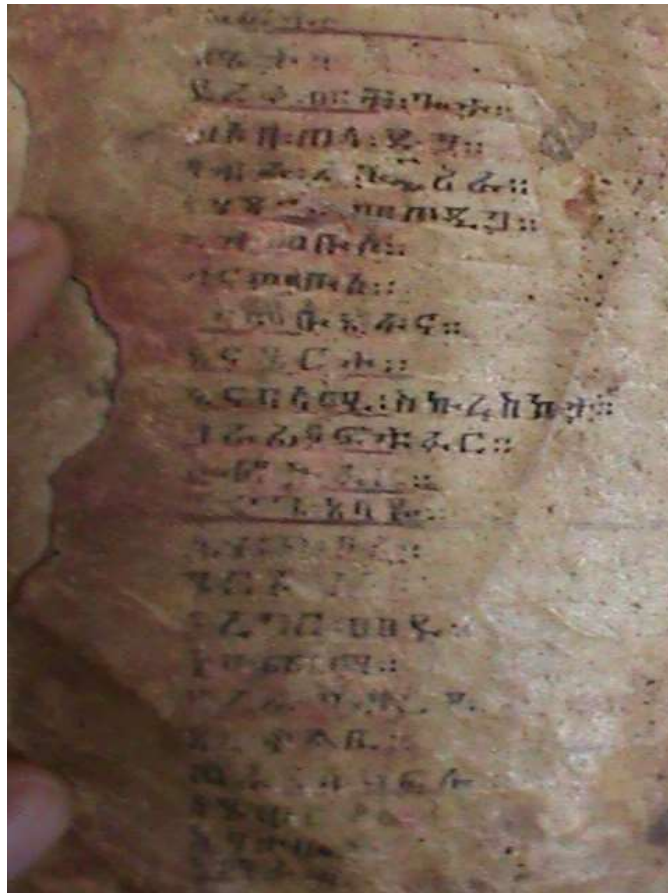
አንደኛው የግዕዝ ፊደላት ከላቲኑ በተሻለ የኦሮሞን የንግግር ድምጾች 99% ይወክላሉ። ስለዚህ ጥቃቅን ማሻሻያዎችን ለምሳሌ በላቲን ፊደል ላይ ለሌሎች የኦሮሞ ድምጾች አናታቸው ላይ ምልክት አድርጎ ኦሮምኛን በግዕዝ ለመጻፍ ያመቻል።

ሁለተኛው ደግሞ ኦሮምኛን በኢትዮጵያዊ ፊደላት መጻፍ ጊዜና ገንዘብ ይቆጥባል። በላቲን ሲጻፉ በርካታ ፊደላትን የሚጠይቁ የኦሮምኛ ቃላት በሳባዊ/ግዕዝ ሲሆን ግን በጥቂት ፊደላት ይወክላሉ። ለምሳሌ በላቲን «Adaamaa» የሚለውና ሰባት ፊደላት የፈጀው ቃል በ«ሳባዊ/ግዕዝ» ሲጻፍ «አዳማ» ተብሎ በሦስት ፊደላት ብቻ ሊፃፍ ይችላል። በ«ግዕዝ» የሚጻፈው አንድ መጽሐፍ በላቲን ሲጻፍ ሁለት እና ከዚያም በላይ ሆኖ አሳታሚውንም አንባቢውንም ላላስፈላጊ ተጨማሪ ወጪ ይዳርጋል ማለት ነው።

ሦስተኛው በታሪካዊና ፖለቲካዊ ምክንያቶች የ«ሳባዊ/ግዕዝ» ፊደላት በሚሊዮኖች በሚቆጠሩ ኢትዮጵያውያን በደንብ የሚታወቁና በስፋት የተሰራጩ በመሆናቸው በነሱ መጠቀም መገለልን ለማስቀረትና ከሌሎች ኢትዮጵያውያን ጋር ለመገናኘት ሲባል መሆን ያለበት እውነታ ነው።

አራተኛው የ«ሳባዊ/ግዕዝ» ፊደላት አሮሞን ጨምሮ የሁሉም ኢትዮጵያዊ አንጡራ ንብረት ስለሆኑና ከ4000 ዓመታት በፊት የአሮሞ፣ የአማራና የሌሎችም ኢትዮጵያውያን አባት በሆነው በኢትዮጵያ የሚሠራባቸው ስለነበሩ ለአሮሞ ሕዝብ በነዚህ የራሱ በሆኑ የፊደል ቅርሶች መጠቀም የራሳቸው ስለሌላቸው ከላቲን ለመዋስ ከተገደዱት በቅኝ ተገዢነት እና በባርነት ቀንበር ስር ከነበሩት አፍሪቃውያን አንፃር ሲታይ የሚያኮራ ነው። ኢትዮጵያ ከሰህራ በታች የአሉ አገሮች የራስዋ የሆነ ልዩና ጥንታዊ ፊደል ያላት ብቸኛ አገር ስለሆነች እና ግዕዝ ከ12ቱ የዓለም ዋና ዋና ፊደሎች አንዱ ነው ተብሎ ስለሚገመት የግዕዝ ፊደል አሮሞውን ብቻ ሳይሆን ሌሎች አፍሪቃውያንን እና ባጠቃላይም ጥቁር ሕዝቦችን የሚያኮራ ትልቅ ቅርስ ነው።

አምስተኛውና የመጨረሻው፤ ከላቲን ይልቅ በግዕዝ ፊደል መጠቀማቸው አሮሞዎችን በኢትዮጵያና በኢትዮጵያውያን እንደ እንግዳና እንደ ባእድ ከመታየት ያድናቸዋል። አሮሞዎች እና ሌሎችም አማርኛ ተናጋሪ ያልሆኑ ኢትዮጵያውያን አማርኛን ለጋራ መግባቢያ ቋንቋነት ቢገለገሉበት በርካታ ጠቀሜታዎች ያገኙበታል። የሥራ ቋንቋዋ አማርኛ በሆነባት አገር በአሮሞኛ ወይም በሌላ አካባቢያዊ ያፍ መፍቻ ቋንቋ ብቻ መናገርና መጻፍ ሰፊ ያለ የሥራ እድል አያስገኝም። ለምሳሌ የሥራ ቋንቋ የሆነውን አማርኛን ሳይማሩ በቁቤና በአሮሞኛ ብቻ የሰለጠኑ ተማሪዎች ከተመረቁ በኋላ ከክልላቸው ውጪ ሥራ የማገኘት እድል አጥተው ሲቸገሩ ይታያል። ላይ ላይን ሲያዩት ጠቃሚ የሚመስል፤ ውስጡን ሲመረምሩት ግን ጎጂ የሆነውን ይህንን አሳሳቢ ሁኔታ ወላጆች ቢገነዘቡትም የማይቆጣጠሩት ሆኖባቸዋል። አሁን አሁን ብልጦቹ አማራ ያልሆኑ ወላጆች እንደሚያደርጉት አሮሞዎችም ልጆቻቸው በማናቸውም የኢትዮጵያ ክልል መሥራትና መኖር ይችሉ ዘንድ አማርኛ እንዲማሩላቸው ይፈልጋሉ። ብልጦቹ ልጆቻቸው በድፍን ኢትዮጵያ ተንሰራፍተው መስፈር እና መሥራት እንዲችሉ ተሽቀዳድመው አማርኛ ያስተምሯቸዋል። የትግራይዎቹ መሪዎች አጼ ዮሃንስ እና መለስ ዜናዊም ኢትዮጵያን በቀላሉ ለመግዛት እንዲመቻቸው በአማርኛ ይናገሩም ይጽፉም ነበር። ትግራ ባልሆኑት ኢትዮጵያውያን ላይ ትግርኛን ጭነውበት ቢሆን ኖሮ ኢትዮጵያን ለመግዛት አስቸጋሪ በሆነባቸው ነበር። አሮሞዎችም አማርኛን ችላ ሳይሉ መጠቀሚያቸው ለማድረግ ብልሆች መሆን አለባቸው። የአማርኛን ጥቅም የተገነዘቡት ተጋሩዎች ወገኖቻችን በትግርኛና በአማርኛ አቀላጥፈው እንደሚናገሩት ሁሉ የአሮሞ ልጆችም በአሮሞኛና በአማርኛ አፋቸውን እየፈቱ ልሳነ-ክልኤ መሆን ይችላሉ።”

የሚከተለውን የቁቤ ጽሁፍ ወስደን ከግዕዝ እና ከላቲን ፊደል የትኛው ይበልጥ ውጤታማና ብቁ እንደ ሆነ እንመለከታለን፡-

“Uummanni Oromoo ilmaan namaa biyya lafaa

ኡመኒ ኦሮሞ ኢልማን ነማ ብያ ለፋ

Kanarratti Uumaman kessaa tokkodha Biyyi

ከነረቲ ኡመመን ኬሳ ቶኮዳ ብዬ

Uumamaa fii jireenya issa Aafrikaa Bahaa

ኡመማ ፊ ጅሬኝ ኢሳ አፍሪካ በሃ

Gara kaabaatti Yemmuu ta'u Uummmata

ገረ ካባቲ የሙ ተኡ ኡመተ

Baha gaanfa Aafrikaatti argamu keessaa

ባሃ ጋንፋ አፍሪካቲ አርገሙ ኬሳ

Isa tokko Seenaan uummata kanaa akkuma

ኢሳ ቶኮ ሴናን ኡመተ ከና አኩማ

Gudddaa fii gaarii qabu akka ta'e huba

ጉዳ ፊ ጋሪ ቀቡ አከ ተኤ ሁብ

Chuun nama hin dhiba

ቹን ነመ ሕን ድቡ”

ከላይ ከቀረበው ናሙና ውስጥ የተወሰኑ ቃላትን እየጠቀስን የኢትዮጵያው ፊደል አሮምኛን ለመጻፍ ከላቲኑ እና ከኢትዮጵያው ፊደል የትኛው ብቁ፣ ቀልጣፋ እና ጊዜ እና ገንዘብ ቆጣቢ እንደሆነ እንይ፤ Uummanni Oromoo ilmaan namaabiyya lafaa

“Uumamaa” የሚለው ቃል በላቲን ሲጻፍ 7 ሆህያት ፈጅቷል። በኢትዮጵያው ግን “ኡመማ” ተብሎ በ3 ፊደላት ይጻፋል። “oromoo” የሚለው ቃል በላቲን 6 ሆህያት አሉት፤ በግዕዝ ግን “አሮሞ” ተብሎ በ 3 ሆህያት ይጻፋል። “ilmaan” የሚለው በላቲን 6 ሆህያት አሉት፤ በግዕዝ ግን አራት በቂው ነው። “namaa፣ biyya፣ lafaa፣” የሚሉትም ቃላት በላቲኑ እያንዳንዳቸው 5 ሆህያት ፈጅተዋል። በግዕዙ ቢሆን ግን “ነማ፣ ቢያ፣ ለፋ” ተብለው እያንዳንዳቸው በ 2 ፊደላት ይጻፋሉ።

“ኡመኒ አሮሞ ኢልማን ነማ ብያ ለፋ Kanarratt Uumama kessaa tokkodha Biyyi የሚሉትን ደግሞ ስናይ "Kanarratti" በላቲን ሲጻፍ 10 ሆህያት ያስፈልጉታል። በኢትዮጵያው ፊደል በግዕዙ ግን በ 4 ሆህያት ይጻፋል። "Uumaman" በላቲን 7 ሆህያት ያስፈልጉታል። በግዕዝ ግን 4 ሆህያት ይበቁታል። "kessaa" የሚለው በላቲን 6 ሆህያት ያስፈልጉታል። በራሳችን ፊደል ግን “ኬሳ” ተብሎ በ2 ፊደላት ይጻፋል። "Tokkodha” እና "Biyyi" የሚሉትም በላቲን እንደ ቅደም ተከተላቸው 7 እና 5 ሆህያት ሲኖሯቸው በግዕዝ ግን 3 እና 2 ሆህያት ብቻ ነው የሚኖራቸው።

በገጽ ሲታሰብ በላቲን 100 ገጽ የሚፈጅ ጽሁፍ በግዕዝ ግን በ40 ገጽ ሊጻፍ ይችላል። ብዙ ሺ ኮፒ ሲታተም በላቲን ሲሆን አላግባብ የሚባክነውንና በግዕዙ ሲሆን ግን የሚቆጠበውን ስንትና ስንት ቶን ወረቀት አስቡት። ጊዜና ገንዘብን በተመለከተም እንዲሁ ነው።” አንባቢ ይገምተው።

ስለ ጉዳዩ ለማጠቃለል ለዘለቄታውም መታሰብ አለበት። የአሮምኛ ተናጋሪ ሕዝብ ቁጥር በጣም በርካታ ስለሆነ ካናዳ ውስጥ እንግሊዝኛና ፈረንሳይኛን የሥራ ቋንቋዎች አድርገው እንደሚሠሩባቸው በኢትዮጵያ ውስጥም ከአማርኛ ጎን ለጎን አሮምኛ ሁለተኛው የፌዴራሉ መንግሥት የሥራ ቋንቋ እንዲሆን ሊታሰብበት እና ጥቅምና ጉዳቱ በተጨማሪም እየተመዘነ፣ አዋጭነቱ በሳይንሳዊ መንገድ ስለተጠና፣ አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋቸው በተቀበሉ እንደ ደቡብ ክልል ባሉ ሕዝቦች ላይ ጭነት አለመሆኑም በደንብ እየተረጋገጠ በጥንቃቄ ሊመከርበት ይገባል። ይህ ጉዳይ ባንድ ቀን ጀንበር የሚፈጸም ሣይሆን አዲስ ቋንቋን ለመማር በቂ ጊዜ ስለሚያስፈልግ ዓመታት ሊወስድ ይችላል። ከዚህ ጋር ተያይዞ አሁን እጂግ አስፈላጊና አንገብጋቢ የሆነው የፊደሉ ጉዳይ ነው። አሮሞ ያልሆኑ የቋንቋው ተናጋሪዎች በአሮምኛ ለመጻፍ በላቲን ፊደል እንዲጠቀሙ ሊገደዱ ነው? “ጊዜና ገንዘብ ከሚያባክነው ከላቲኑ ፊደል ይልቅ ቆጣቢ፣ ቀልጣፋና ምቹ በሆነውና በምናውቀው ባገራችን ፊደል እንጽፋለን”

ቢሉ ምን ሊደረጉ ነው? “በባዕዳን ፊደል የሚጽፉ በቅኝ ገዢዎች ሲገዙ የነበሩና አማራጭ ያልነበራቸው ሕዝቦች ናቸው። እኛ በጀግኖች አባቶቻችን ደም እና አጥንት ነፃነታችን ተከብሮልን የኖርንና አኩሪ ቅርስ የሆነ የራሳችን ፊደል ያለን ሕዝቦች እንደነሱ ልንሆን አይገባም” ብለው ቢቃወሙ ምን ሊባሉ ነው? ይህ መሠረታዊ ጥያቄ ባግባቡ መልስ ሊያገኝ እንጂ እንደ ዋዛ ሊታለፍ አይገባም።

ከ30 ዓመት ወዲህ የተወለዱና የማስተማሪያ ቋንቋቸውን አሮምኛ ብቻ ባደረጉ የትምህርት ተቋማት የተማሩ የአሮሞ ወጣቶች ተጎጂዎች ሆነዋል። እነዚህ ወጣቶች በክልላቸው መንግሥት የተነገራቸውን ተቀብለው በአሮሚፋ ብቻ በመማር የትምህርት ጊዜያቸውን አባከኑ። በጥሩ ውጤት ከተመረቁ በኋላ ግን በፌዴራሉ የሥራ ቋንቋ ስለማያነቡና ስለማይጽፉ በመላ ኢትዮጵያ በሚገኙት የሥራ ዕድሎች ተጠቃሚ መሆን አልቻሉም። ያለ በደላቸው ሌሎች ዜጎች የሚያገኙትን ዕድል የአሮሞ ልጆች አጡ። የአሮምያ ክልል መሪዎች ብልሆች ቢሆኑ ኖሮ የሚፈጠረውን ችግር አስቀድመው ገምተው ተጋሩዎቹ እና ሌሎቹም ወንድሞቻችን እና እህቶቻችን እንዳደረጉት ልጆቻቸው አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋቸው እንዲማሩ አድርገው የሥራ አድላቸውን ባሰፉላቸው ነበር።

ባለፈው የፓለቲካ የድንበር ስካር እብደት ዘመን የሀረሪ ወይም ሀደሬ ብሔርረሰብ ግዕዝን በመተው ፊደላቸውን በላቲን ለውጠውዋል። ግን የህብረተሰቡን ፍላጎትና በዛውም ጉዳቱን በማየትና በመገንዘብ እንደገና ወደ ግዕዝ ተመልሰው እየተጠቀሙ ይገኛሉ። ስህተትን ማረም ትልቅ ማስተዋል ነው። የማይሳሳት ፈፅሞ የማይሰራ ወይም የሞተ ብቻ ነው።

ዛሬ በሰከነ አእምሮ በረጋ ልቦና ምራቅን ዋጥ አድርጎ ለዘለቄታው በማሰብ ታሪካዊ ቅርስና ሀብት ግዕዝ ፊደልን ጉዳይ ለማየትና ለማረም የሰከነና የተደላደለ ጊዜ አሁን ነው። ያኔ ነበር ማለት ከንቱ ነው! አሁንም አልረፈደም እንረዳዳ እንተሳሰብ ሁላችን ኢትዮጵያውያን እንድንወያይበት አደራ እላለው አደራ እሰጣለሁ።

በቸር ያስንብተን!!

ዋሺንግተን ዲሲ

ኢትዮጵያ ዛሬ ድረገጽ ላይ የቀረበ
Posted on <http://EthiopiaZare.com>